

Poljub.

Prostonárodná opera v dveh dejanjih.

Po pripovedi Karoline Světlé

spisala Eliška Krásnohorská, Uglasbil B. Smetana.

Preložil

A. Funtek.

Izdalo in založilo

Dramatično društvo v Ljubljani.

K. K.
LYCEAL
BIBLIOTHEK
zu
LAIBACH

V LJUBLJANI.

Natisnila „Národná Tiskarna“.

1894.

Osebe:

Oče Traven	Bas-bariton.
Vronica , njega hči	Sopran.
Luka , mlad vdovec	Tenor.
Tomo , Lukov svak	Bariton.
Martinka , stara teta Vroničina	Alt.
Matevž , star tihotapec	Bas.
Barbka , služkinja pri Travnu	Sopran.
Stražnik	Tenor.

Sosedje in sosede; dekleta; godci; tihotapci.

Dejanje se vrši v Krkonoših; prvo dejanje v kmetski sobi pri Travnu, drugo dejanje v gozdu ob meji in pri koči Martinčini.

IN = 030002357

Prvo dejanje.

Kmetska soba pri Travnovih. V ozadji odprto, široko obokano okno, skozi katero se vidi na vas. Duri na desni, levi strani in zadi. Miza, stoli i. t. d., pisana skrinja, polica s posodo, ob peči lesene konvice, škafi, čebrički, vse v najlepšem redu.

Prvi prizor.

Skozi odprta vrata na desni strani priteče **Martinka**. Pozneje oče **Traven** in **Vronica**.

Martinka.

Vronica! Oče! Hej, čujta me! Kje sta?
Kàj nič ne vesta še? Hitro to zvésta!

(Skozi leva vrata pride hitro Vronica, za njo polagoma oče.)

Martinka.

Vronica! Oče! Hej, čujta me! Kje sta?
Kàj nič ne vesta še? Hitro to zvésta:
Ženin je zunaj že!

Vronica (veselo izenadejana).

Kaj mi tu praviš?

Martinka.

Vronica, kaj li nerodno se staviš?
Kaj li molčiš mi brez kraja?
Vedi, sèm Luka po tebe prihaja!

Vronica (radostno).

On? Res da?

Martinka.

No, verjeti smeš!

Vronica.

Ne, teta, možno ni, kar deš!
Najsi bi ljubil me srčno,
Saj komaj še pokopal je ženó . . .

Martinka.

V vinu s prijatelji bol je zatopil,
Zdaj pa pred tebe snubač bode stopil!
Smel ti pred leti ni roke podati,
Da bi ne klela ga oče in mati;
Ženo, obá je poklical Bog k sebi,
Zdaj pa spet Luka prihaja sèm k tebi!

Vronica (ginjena).

Njegova bom, on moj vsekdár!

Oče.

Le še premisli vso to stvar!

Vronica (poudarno).

Kaj li?

Oče (zmeden).

Jaz dem, ne zrì po njem!

Vronica (ginjena, zaupno).

Jaz naj pustim ga? Rajši pač umrem!

Oče.

Pa vzemi ga, če hočeš —
 Jaz ímam čisto vest,
 A slušati me nočeš.
 Le híti; kar želiš, ukreni,
 Da v hišo pride pôkoj meni;
 Privedla me bogaboječnost
 Na stezo kdaj bo v sveto večnost.

Drugi prizor.

Prejšnji. Barbka (pride hitro skozi zadnja vrata, katera pusti odprta).

Barbka.

Gredó, gredó, in vsi ljudjé
 Za njimi semkaj se drevé.

Vronica, Barbka. Martinka in oče (begajo po izbi in se trudijo vse lepo pospraviti).

Gredó, gredó, in vsi ljudjé
 Za njimi semkaj se drevé!
 Vse hitro spravite stvarí,
 Da čast imamo pred ljudmí.

Sèm brž obleko novo še,
Da kot na praznik bode vse!

(Vronica in Martinka vzameta iz skrinje obleko in pomagata očetu, ko se oblači.)

Tretji prizor.

Prejšnji. **Luka** in **Tomo** gresta mimo okna v ozadji. Za njima se zvedavo prikrađejo **sosedje** in **sosede**.

Barbka (kazaje na okno).

Gredó!

Vronica. **Martinka**. **Oče** (tiho, oprezno).

Tu so! { Zdaj grem drugam,
 { Zdaj skrij se kam,
Da ne uzró te (me), došli k nam.

(Vronica odide na levo, Barbka in Martinka na desno stran
Oče stoji sam, slovesno pričakujé goste.)

(Pri odprtih vratih se prikažeta Tomo in Luka. Za njima počasi
sosedje in sosede.)

Tomo.

Dober večer!

(Karavo Luki.)

Ti si kakor kamen!

Luka (se zavé).

Dober večer!

Oče.

Amen, amen!

Strijček, kaj vidvá želita?

(Sosedje in sosede, ž njimi Martinka in Barbka, pridejo v izbo.)

Prosim, prosim, posedita!

Tomo.

Temu je še čas, da zveva,
Ali kàr takoj ne greva.
Novega nič ne prinašam —

Oče.

Kaj bi radi, to vas vprašam!

Tomo.

Luka, svak moj tukaj —

(Zasuče zamišljenega Luko.)

Moško se zasukaj! —
Mater je izgubil, ženo,
Sestre nima — to seveda,
Vse posestvo zapuščeno,
Zdaj po gospodinja gleda.
Vsega pač ne vzmore vdovec,
Ko je dosti dela zmiraj,
V staji krav in v hlevu ovec —
Kdo družino res nadziraj?
V shrambi, v hiši, vse brez kraja
Gré pod nič, in vse pohaja;
Poleg stiske te neštete
Pa v zibélki plaka dete!

(Luki.)

Torej Luka tukaj —
Moško se zasukaj! —
Gré se ženit; rad sem mu obljubil,
Da zanj Vronico pri vas bi snubil.

Oče.

Jaz volje božje ne podiram,
Poroki tej se ne upiram;
Če hočeta oba takó —
V imeni božjem, pa naj bo!

Tomo.

No, strijček dragi, pa naj bo!
(Sežeta si v roko.)

Oče (migne Barbki; tiho).

Barbka, hitro kàj
Sèm za gosta dáj!
(Barbka in Martinka hitro odideta na desno.)

Tomo (veselo Luki).

Srečen, dečko, bil je dan zaté,
Glej, nevesto privedó ti že!
(Odide na levo).

Luka (prime očeta za desnico).

Umeti komaj vem
Vso srečo to izredno,
Da njo imeti smem,
Ki ljubil sem jo vedno!

Vse žive dni vam Bog zató osladi,
Ker Vronico takó ste dali radi.

Oče (zmeden).

No — rad — če nerad!

Luka (vzrasel).

Kaj li? Teh besed ne znam!

Oče.

No, kaj si vzrasel? Saj jo vender dam!

Luka.

Neradi!

Oče.

Nisem rekel!

Luka (žalostno).

Radi ne!

Oče.

Oh, čuj, nikar besede mi ne kradi!

Luka.

To tudi nikdar v moji ni navadi,
Zakaj pa Vronice ne daste radi?

Oče.

Tegà ne vprašaj!

Luka.

Vprašam vas pa le,
Zakaj ne dajete mi radi njé?

Zbor.

No, zdaj le brž povejte, kaj, kakó!
Vsak dal bi hčerko rad mu za ženó,
Le vi ste boljši nego nas vsakdó.

Oče (si otira znoj s čela).

Če silite takó me hrupno,
Pa znaj, lagál ne bom na vest čistó:
Vidvá za zvezo nista skupno!

Zbor.

Ej, ej, kaj vsega nam ne deste?
To vender slabo veste!

Luka (iskreno).

Midvá, ki zvesto mnogo let
Takó sva se ljubila,
Ki nama up je vsak bil vzet,
Da bi se kdàj združila,
Za zvezo nisva — čudo sámó!
Zakaj ne?

Zbor.

Zakaj ne? Dejte, da zaznamó!

Oče.

Daj mi že pôkoj!

Luka (razvnet).

Ne, ne, ne!

Oče.

Glej, tebi précej kri zavrè,
 In Vronica je ravno taka;
 Pomisli, kaj tedaj te čaka!
 Obá imata trdo glavo,
 Nikdár ne vesta, kaj je pravo;
 Dovòlj pri vaju bode krega,
 Vem, dan na dan prepír bo zgolj!
 Le smej se, če ti ni do tega,
 Sedaj veš vse, zató dovòlj!

Luka.

Kaj, trdo glavo? To me sili v smeh,
 Le jedna volja je v obeh!

Zbor.

Dà, to nas sili v smeh,
 Saj ljúbav je v obeh!

Oče.

Prav, kar storiš — posvetna reč,
 O nji soditi ni mi všeč;
 Rad sem, da to sem ti navèl,
 Odslej bom vest čistó imèl.

Zbor.

Vse zdí se mu na svetu grešno;
 Poznate ga, res, to je smešno!

(Barbka in Martinka se vrmeta. Na mizo postavita vrče, sir in kruh, vzameta iz omare kozarce in natakata.)

Oče.

Končali torej smo to reč,
Sedaj, sosedje, če vam všeč,
Posédite, uživte kàj,
Vsem skupaj dober tek Bog dàj!

(Vsi sédejo za mizo, jedó in pijó. Oče in Luka si sedita nasproti précej ob kraji.)

Zbor.

Posédimo, uživmo kàj,
Vsem skupaj dober tek Bog dàj!

Oče.

Svet grešni le hlepí po tem,
Ob rôsi le jaz žijem néba ;
Oh, svetega mirú mi treba,
Zató pa ti že zdaj povem,
Vse, Luka, ti razložil bom,
Kaj ti deklè prinese v dom.
Kar treba k hiši, dam ji s sabo —

Luka (odklanjaje).

Po tem kàr nič ne hrepenim! —

Oče.

Pred svatbo tisočak pred tabo
Na mizo précej položim.

Luka.

Kaj mi do zláta, kaj do blága,
Le ona mi nad vse je draga!

(Poskoči izza mize.)

Samó da niste spravili me v jezo,
Da jaz bi z Vronico ne bil za zvezo!
Ne, prej se zruši trdno teme gor,
Kot bi med nama prvi bil razpor!

Zbor.

Res, prej se zruši trdno teme gor.
Kot bi med njima prvi bil razpor!

Četrty prizor.

Prejšnji. Skozi leva vrata pride **Tomo z Vronico**. **Luka** (pohití proti Vronici s prostrtimi rokami).

Oh, ti si! Moja zdaj in vekomaj!

Vronica in Luka (se držita ljubeče za roke; tihotno).

Kàj sreča, oh, ni kriva!
To reči se bojiva,
Da spet se duša ne vzbudí
In od bolesti ne vzkipí,
Da spet ne splava do nebá
Ljubezen nama mila!

Zbor (si šepetá).

Zasé sta stvarjena ta dvá,
Kot bi golobca bila!

Luka (iskreno).

Pri tebi le, zaté bom žil vsekdár,
Ti duše moje žar!

(Hoče jo poljubiti.)

Vronica (ga pahne od sebe).

Ne, stoj! Nikar!

(Vsi vstanejo izza mize in jo začudeni gledajo.)

Tomo.

Kaj to?

(Pomirljivo Vronici.)

Dejal bi, da je htel poljub?

Vronica.

Ne dam ga!

Tomo.

Ni ji dober kup!

Ž njim samó se šali!

Oče.

Trma — moj obup!

Luka (presenečen, toda rahlo).

A, draga, glej,

Kaj to pomeni? Dej!

Vronica.

Sedaj ni čas; poljubiti te nočem.

Luka.

A, Vronica, poljub imeti hočem!

Vronica.

Ne dam ti ga!

Luka.

Saj ga hoteti smem.

Ti mi ga daš!

(Bliža se ji.)

Vronica (se umakne; resno).

Ne, nikdar! Daj, da grem!

Zbor (tihotno).

Oh, glej, že krí
Vrè in kipí!
Že zdaj vihár!
Presmešna stvar!

Oče.

Pretožna stvar!

(V tem Vronica, umeknivši se od Luke, nekaj zašepeče Martinki in Barbki, ki obe odideta).

Tomo (po strani Luki).

Kàj ni te kàr nič sram?
Saj vender vidiš sam,
Da pri sosedih teh
Le spravlja te v posmeh!

Oče (Luki).

Do sebe nisi dal,
Kar sem ti prej dejal;
Zató se tudi kdàj
Pozneje sam kesàj!

Luka.

Naj se le brani — to
Nji šala je samó,
In čim me draži bolj,
Ljubezen to je zgolj!

Zbor.

V duše dnò to Luko peče,
Ker poljúbiti ga neče;
Rad bi nje poljub imèl,
A hudó se je uštèl!

Tomo (s kozarcem v roki), po njem takisto *zbor.*

Bog ju živi mnogo let,
Pa pustimo ju v samoti;
Vse med njima bode spet
Poravnano kàr v dobroti.
Z Bogom, zdrava!

(Napivajo.)

Dôkaj sreče in dobrot
Vama Bog dàj na življenja pot!

Vronica. Luka. Oče.

Dragi moji, hvala vam,
To vam Bog povrni sam!

(Podajajo si roke v slovó in odidejo. Ostaneta samó Vronica
in Luka.)

Peti prizor.**Vronica. Luka.**

Večerna zarja seva skozi okno.

Luka.

Nikdar, nikdar v zlih mi dneh,
 Vronica, ni nada vzknila,
 Da ljubezen večno kdaj
 Mene bi s teboj sklenila!

Vronica.

Nikdar še, predragi moj,
 Misliti si nisem smela,
 Da se združim kdaj s teboj —
 Zdaj za vselej žij z menoj!

Luka.

Brezi tebe, oh, brez tebe,
 Kakšna to so bila leta!
 Zdaj pa zlate sreče raj
 Ljubav tvoja mi obeta!

Vronica.

Kaj bi ljubav moja vsa,
 Kaj bi nama vredna bila,
 Ko bi tvoja ne bilà
 Rajnica se umeknila!
 Njo častilo bo srcé,
 Mati bom siroti njé.

(Barbka in Martinka prineseta zibelko z detetom in zopet odí-
 deta skozi zadnja vrata.)

Vronica (jima steče naproti).

Detece, zdaj te imam,
Več od sebe te ne dam!

Luka.

Angelj si ljubezni sam!

Vronica (ob zibelki).

Srček zlati,
Tebi mati
Biti hočem žive dni,
Dete moje bodeš ti,
Dragi deček moj!

Luka (záse).

Oh, prekrasno zrem jo pred seboj!

(*Vronica* vzame s peči posodo in siplje iz nje bel pesek okolo zibelke.)

Luka (začuden).

Kaj delaš?

Vronica (boječe).

Tiho!

Luka (kažoč na zibelko).

Ali se budí?

Vronica (se plašno ozira).

No, znaj, če toli te skrbi!

(Skozi okno seva večerna zarja.)

Vronica (boječe).

Večerna je svetloba ;
 Čuj, ko stemní se zemlja žé,
 Pa mati v dom iz groba
 Pogledat dete svoje gré!
 V ta pesek drobni vtisne
 Nje lahni, tihi se korak,
 Ko dete gre sirotno
 Zazibat skrbno v sèn sladák!
 Če v rokah bi mordà
 Zlih dete videla ljubó,
 O polnočí prišlà
 Sèm tožit bi, ihtet glasno.
 Ti, moj sirotek zlati,
 Razjásni materi obraz ;
 Dej ji, če pride mati,
 Da skrbno bdim pri tebi jaz.

Luka.

Dàj mrtvim mir, veséli se z menoj —

(Pritisne jo náse.)

Samá sva!

(Hoče jo nežno poljubiti.)

Vronica (plašno).

Prosim te, oh, pústi, stoj!

Luka.

Saj sva samá!

(Hoče jo poljubiti.)

Vronica (ljuto).

Ne, pravim, pústi me!

Luka (ljuto).

Zakaj pa? Vender zvedeti želim,
Zakaj poljuba tega ne dobim?

Vronica.

No, vedi, rajno čislam jaz ženó,
Poljuba ne dobodeš prej od mene
Kot po poroki, od zakonske žene;
Potem žalilo rajnice ne bo!

Luka.

Dotlèj naj ženin čaka?
Zakaj si vender taka?
Kàj to gré mili ženi,
Da z mano se takó igrá?
Udá se z dušo meni,
Zdaj še poljuba mi ne dá
In roga se mi od srcá!
Todà le stoj —
(Preganjo jo.)

Vronica (ga pehá od sebe).

Srd mi kipí!

Luka.

Poljub čèm tvoj!

Vronica.

Zdaj časa ni!

Luka.

Poljub čèm jaz
 Na tvoj obraz,
 Pa bode mir;
 Čemú prepír?
 Dobiti, vem,
 Poljub tvoj smem;
 Spreš se z menoj,
 Če mi ne daš ga koj!

Vronica.

Ne dam ga jaz,
 Za to ni čas.
 Daj torej mir;
 Čemú prepír?
 In zapovem
 Ti pokoj s tem;
 Sprem se s teboj,
 Če ne pustiš me koj!

(Podita se po sobi in prideta do odprtih vrat v ozadji. Vronica hitro potisne Luko skozi vrata in jih zaprè. Vronica stoji razsrjena, Luka skoči smehoma skozi okno v izbo.)

Luka (šaloma).

Začnèm iz nova!

Vronica (kàr najstrože).

Zdaj niti slova!

Luka (prestrašen).

Kaj, to je več kot šala lé?
Ti si razvnetá?

(Proseče.)

Razvnetí nisem htel te, Bog to vé;
Kdor oprostí, pa tudi ljubi žé!

Vronica (ljubeče).

Saj vender ljubim te takó!

Luka.

V očéh ljubezen zrem srčnó;
Žaliti me ni tvoj namen,
Ti sama daš ljubeče
V dokaz prihodnje sreče
Poljub iskrèn!

Vronica (záse).

Kaj hočem? Kaj li naj storim?
Ko sama zanj takó plamtim?

Luka.

Ljubezen njena se budí!
Po meni, vidim, hrepení.

Vronica (jarno).

A ne!

Luka (jarno).

Zakaj?

Vronica.

Jad bi ji v grobu v srce silil,
 Če bi že zdaj se z drugo milil;
 O polnoči stopila bi pred mé,
 Uprla name bi oči kalné — —

Luka.

Stoj! Nje ti jad je, vidim, več
 Kot moj — oh, kakšen čut skeleč!

Vronica (iskreno).

Glej, dušo rada, kri pustim,
 Da te bridkosti oprostim.

Luka.

Todà poljub? —

Vronica (po kratkem premisleku).

Ne dam ga!

Luka.

Kàj res misliš, da se pregrešiš,
 Če po volji meni kàj storiš?

Vronica.

Srcé ti dam in dušo svojo!

Luka.

Todà poljub?

Vronica.

Ne! Pústi voljo mojo!

Luka.

A nežnost le krasí ženó!

Vronica.

A mož naj vselej moder bo!

Luka.

Kàj vselej tvoja obveljàj?

Vronica.

Kàj tebi vsak le prav dajàj?

Luka.

Kdor ljubi, ta ni svojeglav!

Vronica.

Ljubezen več je kot poljub!

Luka.

Kdor le kljubuje, ta ni ljubil.

Vronica.

Kàj jaz le naj ti dajem prav?

Luka.

S teboj še pamet bi izgubil!

Vronica.

Gnjev vzbuja mi ta šala!

Luka.

Ta jeza tvoja bo prestala,
Ko bodeš trme se kesala!

Vronica.

Čemú pač z mano se jeziš?
Saj vender lahko me pustiš!

Luka.

No, če bi tudi me odbila,
Deklet dovolj drugjé dobim.

Vronica.

Enkrát sem že te izgubila,
Še drugič te lahkó pustim!

Luka.

Na svetu dosti je deklet,
Poljubi njih so kakor med!

Vronica (se zdrzne, nató se mirno obrne k posodam).

Spet bodem delo v roke vzela,
Kaj stala bi ondot brez dela?

Luka (udari z nogo ob tla).

Grom božji!

Vronica (s konvico v roki).

Kje drugjé se srđi!

Luka (jezen razmeče posode po sobi).

Čepinje te-le, lonci grdi —
Kaj, več kot jaz ti to veljaj?
Od sebe res me goniš v kraj?

Šesti prizor.

Prejšnja. Skozi desna vrata vstopi oče z molkom v roki.

Oče.

Kot sem dejal, vse je prišlo,
 Drugače čudo bi bilo!
 Ti trda buča — in pa ti —
 Sem li govoril kaj laži?
 Glup vama se je govor zdel,
 Svetuj si zdaj, kdor ni verjel!
 Jaz vaju nič več ne poznam,
 Zdaj stóri vsak, kar hoče sam!
 (Odide jezen na levo stran.)

Vronica (záse).

Kaj meni prav je svetovál?

Luka (záse).

Kaj z mano prav je prej ravnál?
 (Vronici.)
 No, kaj udaš se, ali res naj grem?
 Poljubi me!

Vronica (odbijaje, vender nežno).

Ne, še enkrát ti dem!

(Luka na vso moč jezen odide skozi zadnja vrata, in videti ga je skozi okno, kakó odhaja.)

Sedmi prizor.

Vronica, pozneje Martinka.

Vronica (gleda za Luko).

Kam li hití? Naj ga pokličem spet?
 Ne, niti za vesoljni svet!
 Ves pozabila bom razgovor trd,
 Potem ga mine njega nagli srd;
 Prav dal mi bode sam takrát,
 Saj pač imá le mene, mene rad!
 Kakó bi zabil óni krasni čas,
 Ko meseca na naju zrl je svit
 Pod óno jelšo, v óni dol zakrit!
 Poljubov sto . . . ljubezni mlade čas,
 Vso njeno srečo spet uživam jaz!
 (Skozi zadnja vrata pride hitro Martinka.)

Martinka.

Kaj pa je bilo? To ni mogoče,
 Luka ves jezen v krčmo ropoče!
 (Vronica se zgane.)
 Kdo bi dejal, da v krčmi poseda?

Vronica (jezna).

Saj le kljubuje, meni seveda!

Martinka.

Kaj pa dražila si ga takó?

Vronica (jezna).

Moj poljub — glupost!

Martinka.

No, kaj zató?

Vronica.

Da v krčmo gré! Oh, sram ga bodi!

Martinka.

Ti le si kriva!
Pojdem po njega!

Vronica (odporno).

Čuj, to pustiva!

Martinka.

No, dobro! Itak se mudí!
Vprašala bi te kaj.
Staríkava sem, mlada ti,
A delam še sedaj.
In rada s tihotapci še
Hodila bi z družico v noč;
Dej, ali kje poznaš deklè,
Ki meni bila bi v pomoč,
Ki strah ji ne ustavlja nog,
Ko nočni mrak objemlje log,
Ki púšča je ne bega,
Strah ni je vetra, snega?

Vronica.

Takó pogumne ne poznam.

Martinka.

Dà, zdaj deklet je lahko sram,
Mehké so kot od voska!

Vronica.

Kje vzamem naj deklè v pomoč ?

Marinka.

To skrb je tvoja! — Lahko noč!

(Odide zadi. Stemní se.)

Vronica.

Lahko noč! (Pri zibelki.) Zdaj, deček moj,
Pa naj menim se s teboj!

(Séde in ziblje.)

Spavaj, moj angeljček, sanjaj mirnó,
Mamica tvoja ti poje sladkó!

(Vzdrami se.)

Oh, mamica ti v grobu spí! —

Kaj pač zdaj Luka misli?

No, že še pride! — Naj le pojem!

(Mesec se prikaže. — Vronica ziblje in poje.)

V zrak golobica zletela od nas,

Srečala angeljčka z néba tačas;

Ptica bela,

Kam si htela?

Htela zleteti v nebeški sem kras!

Dúšica, zlèti v nebeški mi hram,

Jaz pa grem k detetu tvojemu sam;

Ondu bom pel,

Zibal vesel,

.Stokrat in stokrat poljub mu tvoj dam!

(Oprta na zibelko zaspi.)

Osmi prizor.

Vronica spi; od zadi prihití **Barbka**. — Pozneje **Luka**, štiri dekleta in godci.

Barbka (teka jezna po sobi).

Sram in žalost! Vsa že vas

Govorí o nji na glas!

(Pri Vronici.)

Tu spí in nič o tem ne vé,

Kakó zeló jo sramoté!

(Iz dalje zazveni plesna godba, ki prihaja bliže).

Barbka (zagrozi s pestjó proti oknu).

Ti tam, že zmenim se s teboj! —

Kaj to? Kakov to vrišč nocoj?

Tu so, tu so!

(Luka, dekleta in godci se prikažejo za oknom.)

Vronica (poskoči in gleda skozi okno).

Ha, kaj je to?

(Luka se suče s plešočimi dekleti in jih dviga v zrak.)

Luka.

{	Le igrajte, jaz čem peti,
	Na vesel igrajte ples!
{	Saj med živimi dekleti
	(Skozi okno.)
{	Dèkle že pozabim res!
	Do polnôči, ali bodi
{	Kàr do dné, naj se vrtim;
	Sadje meni malo godi,
{	(Skozi okno.)
	Če sršena v njem dobim!

Vronica.

Kaj vidim?

Barbka.

Jaz zanj se stidim!

Vronica.

To v moj zasmeh!

Barbka.

In vmes si dá igràt!

Vronica.

Ne, dal si ne bi, da imá me rad!

Barbka (hoče jezna iz izbe).

Nanj grem sedaj!

Vronica (jo pridržuje).

Nikamor, znaj!

Barbka.

Nesramnik tak! Dekline ž njim!

Vronica.

Tak je!

Barbka.

Oh, da ga v pest dobim!

Vronica (odpre skrinjo in si pripravlja zveženj).

Oh, ta sramota! Biti tu ne smem!

Proč moram, précej grem!

Barbka (zaprè skrinjo in ji hoče vzeti zveženj).
Kaj hočeš s tem?

Luka.

Dosti se mladenek vidi,
Kaj napùh mi svojeglav!
Ktera dé: Od mene idi —
(Obrnjen proti oknu.)
Pa ji rečem: Je že prav!
Hotel sem poljub imeti,
Pa je dela: Ne sedaj!
Tisoč drugih je na sveti,
Ki dajó jih, da je kaj!

(Luka za oknom dvigne jedno izmed deklet in jo poljubi.)

Deveti prizor.

Prejšnji. Ko Luka poljubi deklè, pridejo **Tomo**, sosedje in **sosede** za oknom.

Tomo (prime Luko za rame).

Nehaj, to je malovredno,
Duše to je podle znak;
Kaj bi žalil dèkle bedno,
Sram te bodi, da si tak!

Sosede.

Strl je trmo grešno!

Sosedje.

To je res presmešno!

Tomo.

Sram te bodi!

Barbka.

Žolč se mi razliva —
Stoj, ko se dobiva!

(Vsi za oknom izginejo; Barbka za njimi.)

Vronica (sama).

Ljubezen je minila,
Do smrti bom tožila!
(Vrišč za pozoriščem.)

Takó izdana,
Zasmehovana!

(Vzame zveženj in odide na desno stran.)

Zavesa pade.

Drugo dejanje.

Košat gozd. Zadi strmina z visokim drevjem. Spredi na desni položje, obraslo z mladim gozdom; pod njim spredi studenec; med položjem in strmino prepad. Na levi strani posamezne skale in grmičje.

Prvi prizor.

Matevž in **tihotapci**. Črna noč. Matevž s puško v roki in zvežnjem pod pazduho se zdajci prikaže na strmini v ozadji; pazno se ozira v temò.

Matevž

(se obrne nazaj, skrivnostno in polglasno).

Naprej!

Tihotapci (od daleč).

Naprej!

(Matevž stopa počasi po zviti stezi nizdolu, za njim takisto tihotapci, nekoliko korakov vsaksebi. Vsi nosijo zvežnje ter so oboroženi s palicami in sekirami. Plazijo se počasi in oprezno.)

Matevž in za njim prvi *tihotapci* (tajno).

Tiho stopaj vsak,
 Pazi na korak;
 Dobro glej na pot,
 Če ni straže kod.
 (Postanejo.)

Matevž . . .
 (na sredi strmine; ozira se).

Naprej!

Tihotapci
 (že na pozorišči).

Naprej!

Drugi
 (še za pozoriščem).

Naprej!

Matevž in *tihotapci*
 (zopet stopaje; skrivnostno).

Mirno vse okrog!
 Zdaj pa v hrastov log
 Pot drži le-tá,
 Tu prepad zijá!
 (Obstanejo.)

Matevž
 (blizu vznožja; ozira se).

Naprej!

Tihotapci

(po vsi zviti stezi).

Naprej!

Drugi

(še na pol za skalami).

Naprej!

(Matevž in tihotapci pridejo nizdolu.)

Matevž in tihotapci.

Tiho zdaj nizdol,
 Tu je pota pol;
 Tja čez plast mahú
 Pazno, brez glasú!
 (Obstanejo.)

Matevž

(pri sprednji višini blizu studenca. Ozira se. Tiho).

Naprej!

Tihotapci

(za Matevžem, že na tleh).

Naprej!

Drugi

(že poslednji na zviti stezi).

Naprej!

Matevž in tihotapci

(se pripravljajo na pot; kar najbolj tiho).

Pazno, brez glasú —

Matevž (se ustavi, šepetaje).

Stoj!

Prisluškuje; vsi stojé. *Matevž* zazvižga na ptičjo piščalko in se skrije za skalo pri studenci; takisto se tihotapci poskrijejo v gošči na levi in desni strani.)

Drugi prizor.

Prejšnji. Zdajci nastopi *Luka* iz desnega ospredja.

Luka (jako razvnet).

Nesrečnik jaz!

To, *Vronica*, ti hvale je dokaz?

Zakaj? Ker mrtvim si želela mir!

Saj vender blag je bil to, svet ozir!

A trmast jaz bedak takó

Užalil sem srcé zlató! —

Da krivico svojo poravnam,

Htel bi iti skozi žgoči plam;

Solzen bi omečil skale gor,

K tlóm zvezdâ priprosil jasni zbor!

Ko za mojo zvedela bi žal,

Morda srd bi angelja prestal;

Iz nebá pregnana duša zná,

Da ima me rada od srcá!

Ne, saj toli sem grešil,

Toli sem nesramen bil,

Da ne more oprostiti!

Tožim, vzdiham pač zaman,

Večno žalosten, pregnan!

(Brezupno se zamisli, oprt ob skalo pri studenci.)

Tretji prizor.

Luka. Z leve strani nastopi **Tomo**; upehan in prestrašen tiplje v tèmi pred seboj in išče steze med skalami.

Tomo.

Ta me gnal je, pa minil kot duh,
Vid zastonj napenjam in posluh —
(Ustavi se in se ozira. Žalostno.)
Morda sem prehudo ž njim govoril,
Če si le ni sam kaj zlega storil!
Hu, mrazí me! Kam sem neki zašel?
Luka, Luka! Kje li bi ga našel?

Luka.

Kaj je? Tomo, kje si vzел se ti?

Tomo (jako olajšan).

Oh, vsak dobri duh Bogá slaví!
(Sede na kamen in si oddihuje.)
Hitel si neznano!

Luka.

Kaj pa greš za mano?

Tomo.

I, zatorej, ljubi brate,
Ker sem močno bal se zate!

Luka.

Oh, Tomo, če jeziki zli
Ne oponašali bi nji,
Jaz précej bi si glavo vzел!

Tomo.

Dà, sam ne veš, kaj bi počel!

Luka.

Oh, Tomo, jaz sem ves bolan!

Tomo.

No, kaj pak, saj ni sodni dan!

Luka.

Vem, da sem jaz v obsojencev številu,
Vem, da se več me ne usmili!

Tomo.

Naproši jo, bedaček ti,
In videl bodeš, kaj stori,
Da ti za ves vihar in hrup
Odpustek dá — iskren poljub!

Luka.

Oh, žaljena je njena čast,
Osveta le ji bode v slast!
Saj pred ljudmi sem jo zasmehoval,
Glej, vsi vedó, kakó sem ž njo ravnal!

Tomo.

Hm, to že vem!
No, čuj, kar dem!

(Pristopi k Luki.)

(Matevž oprezuje za skalo in posluša.)

Tomo, za njim Luka.

Če se udaš (udam),
 Vse poravnaš (poravnam).
 Za priče ti (jaz) dve tri žené
 Pokličí (pokličem) in dva tri možé,
 Takó pa zvedo še ta dan,
 Da si (sem) do nje prišel skesán.
 In Vronica ima te (me) rada,
 Ta oprostí ti (mi) v hipu tem;
 In kar želí ti (mi) ljúbav mlada,
 Takoj ti (mi) dá, to dobro vem.
 In précej v jutru novem
 Sosede ti (si) pozovem —
 Radost obá spremljaj!

(Obá odideta na levo stran.)

Četrty prizor.

Matevž in tihotapci.

Matevž

(stopi oprezno od studenca; nekaj časa posluša, potem šepetá).

Ha, ha, ti Luka. imaš velik križ!
 Rad bi te slišal, ko se spokoriš!
 (Uprè roke in se oziraje tiho smeje.)
 Precèj sta že v daljavi!
 Uh, kaj — skrb jima
 Pač druga róji v glavi!
 Naprej!

(Tihotapci se hitro prikažejo.)

Tihotapci (pod hribom).

Naprej!

Tihotapci (na hribu).

Naprej!

(Stopajo nizdolu.)

Matevž in *tihotapci*.

Zadnji še na plan,
Skoro bode dan!
Vsakdo sam odtod,
Bog daj srečen pot!

(Tihotapci se razidejo zadi na levo in desno stran.)

Matevž (za tihotapci).

Naprej! Naprej! Naprej!

(Vsi razven Matevža so odšli)

Matevž (sam).

Mrak gine že, daní se, jutro je;
Kje se mudí Martinka?
Sicèr je tukaj žé. —
Kaj slišim? Nekdo gré!

(Gleda na desno stran.)

Dva sèm prihajata! Zdaj pózor!

(Skrije se v globelo na desno.)

Peti prizor.

Iz desnega ospredja pride **Martinka** z jerbasom in **Vronica**.
Matevž.

Vronica (osupla).

Kak temen gozd!

Martinka.

Dà, dete, res,
Čemú si z mano htela v les,
Ko z dóma si utekla prej?

Vronica (se boječe pritisne k nji.)

Ha, čujte!

Martinka.

Kaj me plašiš, glej!
(Poslušaj.)

Kaj je?

Vronica.

Kakó to stoče in šumí,
Kot morje bi bobnelo!
Takó, srce si v boli ti
Na ves glas zaihtelo!
O, rajši bi v prihodnjih dneh
Hodila po pustinjah teh,
Kot da še njega kdàj uzrem,
Ki ljúhav je zamrla v njem!

Martinka.

Umíri se, tu sva sedaj!

(Oprezno poslušaj, potem zapiska na piščalko kakor Matevž,
čegar piščalka se skoro oglasi.)

Martinka.

Že čaka!

(Prime Vronico za roko in gré ž njo ob dolini na desno stran;
pri ovinku jima stopi Matevž naproti.)

Matevž

(s puško proti Vronici).

Kdo to?

Vronica (prestrašena odskoči).

Oh!

Martinka (karavo).

Kàr mólči!

(Pridržuje Matevža za roko.)

Njo vzela sem s seboj;

Prišla je prvič z mano,

Zató se ji nocoj

Vse vidi še neznano.

Matevž (Vronici).

Če večkrat boš hodila,

Ne bodeš se plašila,

Na to rokó ti dam!

(Dá ji roko.)

Kdo si? (Začuden.) Že te poznam!

Oh, Vronica, kaj v gozdu blodiš

In k tihotapcem s teto hodiš?

Vronica.

Hotela je pomoč,

Zató prišla sem k nji to noč,

Ker Luka, znajte, več me nima rad;

Zdaj več ne vidi me nì jedenkràt!
 Kakó li mogla misliti sem kdàj,
 Da mene v srci nosi vekomaj!
 A naj me draži, smeši tisočkrat,
 Da bi vsaj trohico imel me rad!
 Kot on i jaz pozabim ljúbav ž njim,
 Da duši svoji pôkoj pridobim!

Martinka in Matevž

(zaupno k sebi, nekoliko od Vronice; Martinka z
 jerbasom, Matevž z zvežnjem).

Nikar takó brezumno ne ravnaj,
 Vem, da te v srci nosi vekomaj!

Matevž.

Saj pač jaz bolje vse to vem!

Martinka in Matevž.

Če razjezí se nánjo tisočkrat,
 Zató pa tisočkrat imá jo rad!

Matevž.

Saj pač jaz bolje vse to vem!

Martinka in Matevž.

In najsi ga pozabiti želí,
 On vender spet jo záse pridobí!

Matevž.

Saj pač jaz bolje vse to vem!

(Oddá Martinki oprezno svoj zveženj.)

Že svetlí se po ravani,
Pa zdravstvujta!

Martinka.

Zdrav ostani!

Matevž

(stopi na levo stran; veselo záse).

Starec, zdaj pa le poskôčji,
Luki kàj o Vronici porôči!

(Poskakujé se na tihem smeje in odide. — Martinka si v tem z Vronično pomočjo sname koš z glave.)

Šesti prizor.

Martinka. Vronica. Pozneje stražnik.

(Dani se.)

Martinka.

No, povej mi, kàj ti močno
Prija sèm hoditi z mano?
Več na pot ne prideš nočno,
Vem, da vse bo poravnano!

Vronica.

Níkdar! Volja moja, znaj, je taka,
Da ne maram tega veternjaka!

Martinka (odklanjaje).

Več o tem pregovoriva;
A blagó prej odloživa.

Velik naju res ne čaka pot,
A zarano hodi straža tod.

(Vronica se prestraši.)

Kaj, če stražnik te zaloti,
S tabo v ječo se napoti?

Vronica (vzgrožena).

V ječo? Oh, gorjé!

Martinka.

(Vzame iz jerbasa košek s hruškami).

Preljuba,
Čas miní, to je izguba,
Ko takó sva blebetavi. —
Glej, takó se to napravi:

(Dene zveženj v jerbas.)

Zveženj spodaj nosim,
Čézenj hrušk natrosim —

(Dene košek s hruškami v jerbas.)

Zdaj počasi!

(Pomaga Vronici, ki si deva jerbas náse.)

Protí vasi!

Korenin se ogni!

Malo se pripogni!

(Vronica se sklóni pod jerbasom.)

Jerbas hrušek ni brez teže!

Glej, da kdo te ne zaseže!

Vronica (prestrašena).

Groza! Nekdo gré — stražár!

Martinka.

Ej, ne plaši se nikar!
Bistro glej ga in pozdravi,
Hitro potlej se odpravi.

(Stražnik nastopi. Zdanilo se je.)

Martinka

(mu gré z Vronico, katera se bojí, naproti).

Bog daj dobre sreče!

Stražnik.

Pa sta zgodaj vstali!

(Gleda preplašeno Vronico.)

Od mrazú deklè trepeče!
Kaj sta hruške v gozdu brali?

Martinka.

Dal jih letos je prav dosti Bog,
Mesto želoda iná jih log.

Stražnik.

Prašne so in tudi kakor móčne;
Kaj je prah bil?

Martinka.

Medne so in sočne.

Stražnik.

Miče me, da bi izbral jih kàj.

Martinka (Vronici)

Brž se sklôni! Videti jih daj!

Stražnik

(izbira hruške, Vronica stopa boječe od njega, on za njo).

Trde! Rad bi kakšno mehko!

Martinka.

Zgoraj jih odberem lahko.

(Odveže si zastor in ga podá stražniku.)

Vsaj pomagajte mi kaj!

(Vzame Vronici jerbas in delajoč se, kakor bi bil jako težak, hoče stražniku natresti hrušek v zastor.)

Stražnik

(zmeden, ne vé, kaj bi počel z zastorom).

Kâr od vrha mi jih daj!

Martinka.

Ko pa spodi jih želite!

(Natrese mu hrušek v zastor, iz katerega mu padajo na tla; stražnik se zmeden suče med njimi.)

Martinka (jezno).

Le mi vseh ne raztresite!

Vsaj predpasnik razprostrite!

(Stražnik hoče razprostreti predpasnik, pri čemer raztrese vse hruške iz njega.)

Martinka.

Zdaj pa zbirat jih hitite!

(Pobira hruške.)

Stražnik

(nerodno pobira; padajo mu iz rok).

Vražje delo! (Vzame jih nekaj.) Te so mi po godi,

(Dá ji denar.)

Ná plačilo! Kàr dovòlj jih bodi!

(Nejevoljen odide.)

Vronica (trepetaje pobira hruške)

Groze kàr umiram,

Komaj misli zbiram!

Martinka (karavo).

Nič ni zlà, če stražnik glupi

Še od naju hrušek kupi!

Vronica (vzgrožena).

Misel ta me grudi:

Priti v ječo tudi!

Martinka.

Drugo v gozdu je hoditi,

Drugo pri ljubimci biti;

Torej slušaj: ž njim se spravi,

Vsega te poljub izbavi!

Vronica (jezno).

Nikdár ni krivdi taki oprostila,

Vsekdár na Luko bodem se srdila!

Martinka.

Poljub je htel — saj te je snubil!

Vronica.

Poljub, a prej je drugo ljubil!

Martinka.

Prav ti pokazal, kar skrito je v moži,
 Ženo mož vladaj, ki srce mu dá;
 Prej ne dobila bi trnja pri roži,
 Kot brez ponosa bi našla možá!
 Bodi pokorna mu, vedno prijazna,
 Kot bi tvoj kralj bil, ti dekla samó;
 Ne poljubiti ga, trma je prazna,
 Težko živela bi ž njim in bridkó!

Vronica.

Prav mi pokazal, kar skrito je v moži,
 Ženo bi vladal, ki srce mu dá;
 Prej ne dobila bi trnja pri roži,
 Kot brez ponosa bi našla možá.
 Nečem ga slušati, biti prijazna,
 Kot bi moj kralj bil, jaz dekla samó;
 Ne poljubiti ga, trma ni prazna,
 Težko živela bi ž njim in bridkó.

Martinka.

Prazen brez njega bi ves ti bil svet!

Vronica.

Níkdar več videti nečem ga spet!

Martinka.

Vronica, vem, rada ga imaš

Najsi mi tega ne priznaš!

(Vronica se brani Martinčinih opominov in odhaja proti višini
na desni strani.)

V njega objemu že v duhu te zrem!

Vronica (ljuto in jezno).

Nikdar, oh, jaz ne želim si po njem!

(Odide Martinka gleda nejevoljno za njo.)

Izpremena.

Jutro. Zadi košat gozd. Na levi strani obraslo brdo. Na desni pod gozdom Martinčina koč, ob nji vrtič s plotom.

Sedmi prizor.

Okolo plota na desni strani pride hitro **Barbka**.

Barbka.

Kàr dih gubim,

Takó hitim!

(Trka na vrata in na okno.)

Vronica, Martinka, čujta me, kje sta?

Dobrih novic imam, précej jih zvesta!

Rekel Matevž je to, dobri ta zlati ded,

Bog mu povrni sam, Bog mu daj mnogo let!

(Gleda čez plot.)

Vronica, Martinka! Kje li tičita?

Šli sta nemara v gozd. (Kliče v gozd.) Vronica!
(Odmev.)

Nič ni glasa.

Martinka! (Odmev) Škoda časa.

K njima grem. —

Ne, če bi ji zgrešila?

Tu pač počíti smem.

(Sede, toda précej zopet skoči na noge.)

Kaj li bi storila?

K dragi mi Vronici Luka dojdè skesán,

Spet pógled nanj se uprè mil njen in srčán!

(Posluša.)

Koraki? Ne to je bil skrjanček,

Zdaj poje, poje, da srcé igrá mi!

(Poje.)

Pevaj, ptiček, spev glasán,

Oj, spev glasán!

V travi cvet je rosen vstal,

Vzbudil ga je beli dan,

Oj, beli dan!

Glasno, jasno poj, skrjanček,

Da cveticam mine spanček!

Vstani, krasno solnce nam,

Oj, solnce nam!

Bog otvoril je nebá

Okenca in srca hram,

Oj, srca hram!

Rado bi vzletelo v svet

Sanjat, vriskat, glasno pet!

(Ozrè se na desno stran).

Glej, Matevž, Luka in naš gospodar!

Osmi prizor.

Prejšnja. Okolo plota pridejo **Matevž** z **Luko**, **oče** s **Tomo**,
sosedje in **sosede**.

Matevž.

Tu stare je Martinke dom,
 V njem Vronica prebiva zdaj.

Luka.

Oh, torej tu živí skrivàj!

Tomo.

Ko te uzrè, miní jo dvom!

Barbka.

Če le dojdè! Mogoče,
 Da v gozd sta šli iz kočè.

Zbor.

Odtod ne idimo,
 Saj vender vidimo,
 Če kôsa se vzdrží,
 Ko v kamen priletí.

Oče.

Kdaj ta prazna trma neha,
 Koliko se dela greha!
 Davno že bi več ne gledal
 Svoje glave hčere v hiši,
 Da nam Bog ni zapovedal:
 Grešnikom se greh izbriši!

Luka (skesano očetu).

Hišo sem vam onečastil,
Vašo radost upropastil;
Milostno ravnajte z mano!

Tomo (pomirljivo očetu).

Glejte, prosi vas skesano!

Oče.

Bodi; vsega te odvežem,
Da že vender mir dosežem!
Kaj li za ta grešni svet
Že prenašam dôkaj let!
Ko je hčer, brezumno stvar,
Čustev vnel posvetnih žar,
Da je stokala vsekdar!
In to vse za tega Luko —
Kakšno še učakam muko!
Rad bi živel zložno v miru,
Pa naj vse pripravim k piru;
Na dvorišči krik in ples,
Brenkanje in petje vmes . . .
V babilonski zmedi hudi
Dete ímam v hiši tudi,
Jokalo je vso to noč . . .
Bog mi pridi na pomoč!
Zdaj še tu naj stražim,
Da ju potolažim,
Za poljubek — Bog me váruj!
Bodi; vsega te odvežem,

Da že vender mir dosežem!
 Kot mučenec sem prebil nadlog,
 Vzemi jo, jaz rečem: Hvaljen Bog!

Matevž in zbor.

Odtod ne idimo,
 Saj vender vidimo,
 Če kôsa se vzdrži,
 Ko v kamen priletí!

Tomo (stopi pred očeta).

Kar smo se zmenili
 Kot možjé pošteni,
 Zgôdi, strijček mili,
 Vam se v čast in meni!
 Kar vas móž je in ženâ,
 Priče ste, kakó kesá
 Svak moj Luka se, da svojeglav
 Z Vronico ravnàl ni prav!

Luka.

Pričajte, iskreno to želim,
 Saj pri nji sam vere ne dobim!

Zbor.

Kar se tega tiče,
 Radi smo za priče!

Deveti prizor.

Prejšnji. Na levem brdu nastopi **Vronica**, za njo **Martinka** s košem.

Vronica (obstane, vzkrikne; radostno).

Tu on!

Luka.

Tu ona!

Vronica (kàr najbolj ginjena záse).

On šel je za menoj,

Oh, vender je še moj!

Luka (zmeden).

Ti, Vronica! . . .

Vronica (razpnè roke in mu steče naproti).

Ti, ljubec moj! Na vek sem tvoja zdaj!

Luka (zmeden).

Oh! Nisem vreden . . .

Vronica (ga objame).

Tebi le živim,

Zate le gorim!

(Hoče ga poljubiti).

Luka (se umakne).

Ne, pústi me!

Vsi

(razven Vronice in Luke, osupli).

Kaj to?

Martinka (začudena).

Poljub dobil bi njen v pozdrav!

Luka (se premaguje).

Ne maram!

Oče.

Ta je tudi svoje glav!

Vronica (se jokaje obrne).

Oh, to gorjé!

Martinka.

A saj si vender htel poljub imeti!

Matevž.

No, krasno spravo moral sem uzreti!

Oče (razljučen Luki).

Kaj? Menda rad od nje bi šel?

Tomo (takisto).

S teboj sramoto bi imel?

Oče.

Kaj res mirú ne bo mi v hiši?

Tomo.

Kaj dé o meni, kdor to sliši?

Vsi

(razven Vronice in Luke).

Kàj zató si sklical nas,
 Da ti bode krajši čas,
 Ko zasliši ves te svet,
 Da se ž njo prepiraš spet?

Luka

(proseče in odklanjaje objame Tomo, ohrabri se in se skesano
 približa Vronici).

Oh, Vronica, vem, da sem bil zločest,
 A sam prebil globoko sem bolest;
 Oh, k tebi sem prišel skesán,
 Da zvedeli bi vsi ta dan,
 Kakó na glas te prosim oprostila
 In vpričo vseh pravico tebi dam!
 Poljub sem htel, krivica to je bila,
 Zdaj se odrekam, zdaj ga nečem sam!

Vronica (živo).

Bil si v pravici!

Luka (iskreno).

Ti le prav si dela!

Vronica.

Jaz se udam!

Luka (skesano).

Jaz se udam ti rad!

Vronica (ljubeče).

Htel nisi zlega!

Luka (iskreno).

Dobro stvar si htela!

Vronica.

A ti še boljšo!

Luka (blažen).

Boljšo?

Vronica.

Tisočkrat!

(*Vronica* in *Luka* si ognjevito stečeta naproti, srčno se poljubita, primeta se za roke in stečeta zači s pozorišča).

Barbka. Martinka. Oče. Tomo. Matevž. Zbor (živo gledajo za *Luko* in *Vronico*).

Sprava je dognana,

Žalost je končana,

Nji je drag, njo ima rad —

Dobro, dobro tisočkrat!

Zavesa pade.

